TRẬN LŨ XUẤT HIỆN TƯƠNG ĐỐI SỚM, ĐẶC BIỆT LỚN Ở TRUNG THƯỢNG LƯU, LƯU VỰC SÔNG LỤC NAM NĂM 1980

Nguyễn Đình Giậu - Đài KTTV Hà Bắc

I - Tình hình mưa bão

Do cơn bão số 2 đổ bộ vào vùng bờ biển phía đông tỉnh Quảngninh chiều ngày 28/VI/1980 sau yếu đi thành vùng xoáy thấp ngay thung lũng lưu vực sông Lục nam đã gây ra mưa rất to ở vùng này.

Trước khi mưa sinh lũ 8 ngày, mưa gần như liên tục trên lưu vực sông Lục nam làm độ ẩm đất trở nên bão hòa.

Dưới đây là lượng mưa đo được trong 8 ngày trước khi có mưa sinh lũ ở một số trạm.

Bảng 1

Trạm \ Ngày	20	21	22	23	24	25	26	27	Tổng số
Sơn động	42,1	15,7	43,3	3,9	17,7	7,8	7,8	7,3	115,6
Cẩm đàn	27,0	46,2	29,6	12,7	10,5	6,2	-	1,0	132,2
Chũ	0,7	8,0	3,3	10,9	1,4	8,4	2,0	1,0	39,7
Lục nam	21,7	31,8	0,5	10,5	32,0	4,8	-	8,0	109,3

- Mưa sinh lũ : sau khi cơn bão số 2 tan gây lượng mưa rất lớn trên lưu vực sông Lục nam. Thời gian mưa tập trung vào 2 ngày 28 và 29 tháng VI, song thời gian mưa chủ yếu sinh lũ từ 19 giờ ngày 28 đến 7 giờ ngày 29/VI. Diện mưa phân bố trên lưu vực sông Lục nam không đều mà tăng dần từ hạ lưu lên thượng lưu.

Dưới đây là bảng ghi lại lượng mưa sinh lũ đo được ở một số trạm trong lưu vực sông Lục nam :

Bảng 2

Trạm \ Thời đoạn đo	28 — VI					29 - VI				Tổng lượng mưa ngày	Lượng mưa sinh lũ
	1	7	13	19	Tổng lượng mưa	1	7	13	19		
Sơn động	1,5	1,5	7,9	99,2	110,1	89,5	109,2	29,0	-	227,7	337,8
Cẩm đàn	11,0	-	10,2	70,5	91,7	104,0	28,0	17,2	-	149,2	240,9
Chũ	1,5	-	8,1	50,3	58,4	75,0	14,6	3,1	-	92,7	151,1
Lục nam	-	-	4,0	45,7	49,7	61,3	19,2	-	-	80,5	130,2

II - Tình hình lũ :

Trước khi lũ xuất hiện mực nước sông Thái bình, sông Hồng còn thấp. Trong đợt lũ này chủ yếu là lũ sông Thái bình. Trong lũ sông Thái bình, lũ lớn lại xuất hiện ở trung, thượng lưu sông Lục nam. Mực nước đỉnh lũ ở trung, thượng lưu sông Lục nam rất lớn song mực nước đỉnh lũ ở hạ lưu so với lũ lịch sử chưa lớn lắm.

Dưới đây ghi lại mực nước đỉnh lũ một số năm lũ lớn ở các vị trí thượng, trung, hạ du sông Lục nam.

Bảng 3

Đỉnh lũ / Trạm	1927		1937		1965		1968		1971		1980	
	Hmax	Xuất hiện	Hmax	Xuất hiện	Hmax	Xuất hiện	Hmax	Xuất hiện	Hmax	Xuất hiện	Hmax	Xuất hiện
Cẩm đàn			4850	23-VIII	4791	24-VII	4564	14-VIII	4654	24-VIII	4800	6^h 29-VI
Chũ	1568		1486		1458		1368	14-VIII	1304	19-VIII	1438	16^h 29-VI
Lục nam	706	25-IX	706	25-VIII	706	26-VII	472	15-VIII	763	22-VIII	667	5^h 30-VI

Qua bảng 3 thấy rất rõ đỉnh lũ tại Chũ lần này chỉ kém đỉnh lũ tại Chũ các năm 1927, 1932 (theo số liệu điều tra lại ; năm 1965 (số liệu thực đo) nhưng đỉnh lũ tại Lục-nam đợt lũ này chẳng những thấp hơn đỉnh lũ tại Lục nam cao năm 1927 (số liệu điều tra) 1937 ; 1965 (số liệu thực đo) và ca các năm 1968, 1971 .Độ dốc đường mặt nước lớn hơn hẳn so với các năm lũ lớn.

Trong trận lũ này biên độ lũ lớn kể cả trung, thượng, hạ du, thời gian tập trung dòng chảy nhanh, cường xuất nước lên rất lớn nhất là ở trung, thượng lưu.

Cường xuất nước lên trung bình tại Chũ là 0,35 m/giờ.Cường xuất nước lên lớn nhất tại Chũ là 1,77 m/giờ. (Từ 22 giờ đến 23 giờ ngày 28 tháng VI).

Tại Lục nam : Cường xuất nước lên trung bình là 0,144 m/giờ, cường xuất nước lên lớn nhất là 0,60 m/giờ (từ 1 giờ đến 4 giờ ngày 29 tháng VI).

Dưới đây là bảng ghi lại một số đặc trưng lũ sông Lục nam.

Bảng 4

Đặc trưng / Trạm	Đỉnh lũ		Chân lên		Thời gian lũ lên	Biên độ lũ	Cường xuất lũ lên trung bình	Thời gian truyền lũ
	Hmax	Xuất hiện	Hmin	Xuất hiện				
Cẩm đàn	4800	6^h 29-VI	3754	13^h 28-VI	17^h	1046	0,615	
Chũ	1438	16^h 29-VI	285	7^h 28-VI	33	1153	0,350	10 giờ
Lục nam	667	5^h 30-VI	276	19^h 28-VI	34	491	0,144	13 giờ

III - Nhận xét :

1. Về mưa : Thời gian mưa sinh lũ chủ yếu không kéo dài ; diện mưa rơi trên lưu vực phân bố không đều mà lượng mưa tăng dần về phía thượng lưu lưu vực sông Lục nam. Tổng lượng mưa sinh lũ lớn.

2. Về lũ : Trận lũ này là một trong một vài trận lũ xuất hiện sớm, rất lớn (nhất là trung, thượng lưu) so với trung bình nhiều năm trên lưu vực sông Lục nam. Thời gian tập trung dòng chảy nhanh, mực nước ở trung thượng lưu lớn,lớn hơn nhiều năm lũ lịch sử song mực nước ở hạ du chưa vào loại cao.

3, Mưa lũ : Trước ngày mưa sinh lũ từ 8 đến 15 ngày mưa gần như liên tục làm đất bị ẩm. Bởi vậy, phương thức sản sinh dòng chảy trận lũ này là phương thức sản sinh dòng chảy bão hoà. Khả năng tiềm tàng lượng nước trong lưu vực khi có lũ rất lớn : mô đun dòng chảy đỉnh lũ tại Chũ là : 1876 lít/s . km^2 . (Mô đun dòng chảy đỉnh lũ bình quân nhiều năm là 1000 lít/s . km^2)./.